

Projekt LOTUS

**PRIRUČNIK ZA ODGOVORNU I TRANSPARENTNU
LOKALNU VLAST**

Zagreb, studeni 2009.

Sadržaj:

1. UVOD	2
1.1. O projektu LOTUS	2
1.2. Kakva bi (lokalna) vlast trebala biti?	3
2. JAVNOST RADA I ODLUKA LOKALNE SAMOUPRAVE	4
2.1. Opći standardi	4
2.2. Što treba sadržavati Poslovnik Grada/Općine?	4
2.3. E-lokalna vlast	6
2.4. Primanje građana	8
2.5. Suradnja s medijima	8
2.6. Pravo na pristup informacijama	8
3. USPJEŠNA MJESNA SAMOUPRAVA	11
4. SURADNJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA	12

1. UVOD

1.1. O projektu LOTUS

Tijekom nekoliko mjeseci u 2009. godini, GONG i Udruga gradova provodili su istraživanje **LOTUS** (Lokalna Odgovorna i Transparentna Uprava i Samouprava) kojem je cilj bio utvrditi razinu transparentnosti u svih 556 jedinica lokalne samouprave (u svim gradovima i općinama).

Preciznije, projektom LOTUS željeli smo analizirati procedure i prakse upravljanja u hrvatskim gradovima i općinama i to u područjima transparentnosti, suradnje s civilnim društvom te funkcioniranja mjesne samouprave. Također, željeli smo utvrditi dobre prakse, kao i ključne manjkavosti u tim područjima, kako bi se stvorili temelji za unapređenje relevantnih praksi u lokalnoj samoupravi.

Kriteriji za ocjenjivanje transparentnosti lokalnih jedinica vlasti bili su: otvorenost sjednica i odluka lokalnih vlasti, njihova unutarnja organizacija, suradnja s organizacijama civilnoga društva te primjena Zakona o pravu na pristup informacijama.

Na temelju rezultata istraživanja, samo **18%** od ukupno 556 gradova i općina **zadovoljava kriterije transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti u svome radu**. Grad Rijeka zaslužio je najvišu ocjenu – 8.8 od mogućih 10 bodova. Prosječan broj bodova koje su osvojili gradovi i općine bio je 3.9 (na skali od 0 do 10). 65 gradova i 27 općina zaslužilo je broj bodova viši od 5. **Najtransparentnije**, odnosno lokalne jedinice koje su zaslužile više od 7.5 bodova, uz već spomenutu **Rijeku**, su: **Opatija, Kutina, Osijek, Karlovac, Čakovec, Crikvenica, Viškovo**. Ukupno, svega **18%** svih gradova i općina možemo proglasiti **transparentnima**, dok se **nedostatno ili izrazito netransparentnima** pokazalo njih čak **82%**.

Ovakvi rezultati istraživanja LOTUS¹ pokazali su da, što se tiče lokalne razine vlasti u Hrvatskoj, u gore navedenim područjima ima itekako mjesta za poboljšanja.

¹ Detaljnije o istraživanju LOTUS te o rezultatima istraživanja može se saznati na www.gong.hr.

1.2. Kakva bi (lokalna) vlast trebala biti?

Svaka vlast, na bilo kojoj razini trebala bi biti **transparentna**. Transparentnost promovira odgovornost i omogućava građanima da dođu do informacija o tome što predstavnici vlasti rade. Stoga svaka vlast treba poduzeti korake kojima će osigurati redovito objavljivanje informacija, na način da one budu lako dostupne i da ih građani mogu pronaći i koristiti. U današnje moderno doba vlast treba koristiti nove tehnologije kako bi informacije o svojim aktivnostima te odluke koje donosi učinila dostupnima javnosti na internetu.

Vlast bi trebala biti **participativna**. Sudjelovanje građana podiže razinu učinkovitosti i unaprjeđuje kvalitetu odluka koje vlast donosi. Znanje je raspršeno u društvu i javni dužnosnici mogu samo imati koristi od pristupa tom raširenom znanju. Stoga građanima trebaju biti osigurane različite mogućnosti za njihovo sudjelovanje u donošenju odluka kako bi vlast imala koristi od njihovih stručnih savjeta i mišljenja te informacija koje posjeduju.

Vlast bi trebala biti **suradnička**. Suradnjom se građane aktivno uključuje u rad vlasti. Stoga bi sve razine vlasti i sva tijela vlasti trebala koristiti inovativne alate, metode i sustave za suradnju međusobno, među svim razinama vlasti, te s organizacijama civilnog društva, poslovnim sektorom i pojedincima u privatnom sektoru.

Uzevši navedeno u obzir, cilj treba biti uspostava sustava transparentnosti, građanskog sudjelovanja i suradnje na svim razinama.

Stoga je ovaj Priručnik namijenjen svim lokalnim dužnosnicima koji žele unaprijediti svoj rad i učiniti ga transparentnijim, otvorenijim prema građanima i samim time pokazati višu razinu odgovornosti u poslu koji obavljaju te se nadamo da će im u tome biti od pomoći.

2. JAVNOST RADA I ODLUKA LOKALNE SAMOUPRAVE

2.1. Opći standardi

Više međunarodnih dokumenata promovira i ističe važnost javnosti rada lokalne vlasti, odnosno da sjednice tijela lokalne samouprave trebaju biti otvorene za javnost te da odluke istih trebaju javnosti biti lako dostupne. Na taj način javnost biva informirana o tome što i kako lokalna vlast radi te se građani, tako informirani, lakše uključuju u politički život svoje lokalne zajednice i doprinose kvaliteti odluka koje se u njoj donose.

Iz Rezolucije 139 (2002) o odnosima između javnosti, vijeća i izvršnih tijela na lokalnoj i regionalnoj razini Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe:

Vrijedan način jačanja veze između javnosti i lokalnih vlasti jest i **javno objavljivanje odluka ili rasprava** koje su u tijeku na način dostupan najširoj javnosti.

Javne sjednice lokalnih vlasti trebale bi biti pravilo, a zatvorene izuzetak. Ovo pravilo trebalo bi biti propisano zakonom koji treba propisati kriterije za izuzetke.

Javnost treba imati mogućnost postavljati upite izabranim lokalnim predstavnicima na sjednicama vijeća/skupština.

Slijedeći gore navedena načela, jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj bi trebale osigurati javnost sjednica Vijeća, kao i odluka koje donose. Prvenstveno to znači da bi takvo postupanje trebalo biti propisano, odnosno garantirano Statutom jedinice lokalne samouprave i/ili Poslovníkom Vijeća, a onda, naravno, i provođeno u praksi, uz stalno unaprjeđivanje prakse ka što većoj otvorenosti i transparentnosti, posebice uvažavajući moderne tehnologije i mogućnosti koje one otvaraju u smislu brže i jednostavnije dostupnosti informacija.

2.2. Što treba sadržavati Poslovník Grada/Općine?

Poslovníkom se utvrđuje unutarnje ustrojstvo i način rada lokalne vlasti. Idealno, u Poslovníku Grada ili Općine trebale bi biti dolje navedene odredbe.

❖ Odredbe u vezi prava na vijećnička pitanja:

Vijećnici mogu postavljati vijećnička pitanja (grado)načelniku, zamjeniku/cima (grado)načelnika i pročelnicima upravnih tijela u svezi poslova iz njihovog djelokruga rada.

Pitanja se postavljaju na sjednici Gradskog/Općinskog vijeća **prije utvrđivanja dnevnog reda** usmeno ili u pisanom obliku posredstvom predsjednika Gradskog/Općinskog vijeća, a vijećnik je dužan navesti kome ga upućuje.

Odgovori na vijećnička pitanja daju se na samoj sjednici, a ukoliko to nije moguće, moraju se navesti razlozi zbog kojih se ne može dati odgovor na samoj sjednici.

Ako je vijećnik nezadovoljan odgovorom može zatražiti dostavu pisanog odgovora. Pisani odgovor daje se najkasnije na sljedećoj sjednici.

(Grado)načelnik, zamjenici (grado)načelnika odnosno pročelnici dostavljaju pisani odgovor vijećniku posredovanjem predsjednika Gradskog/Općinskog vijeća. Predsjednik Gradskog/Općinskog vijeća upućuje pisani odgovor svim vijećnicima.

❖ Odredbe u vezi dostave materijala prije sjednice:

Poziv za sjednicu sa materijalima koji se odnose na prijedlog dnevnog reda **dostavlja se vijećnicima** xxx² dana **prije održavanja sjednice**. Samo iz osobito opravdanih razloga ovaj rok se može skratiti.

Poziv i materijal za sjednicu se mogu dostaviti i elektroničkim putem.

Materijali za sjednicu Gradskog/Općinskog vijeća **dostavljaju se vijećnicima, (grado)načelniku, zamjenicima (grado)načelnika, pročelnicima upravnih tijela, vijećima mjesnog odbora** na području Grada/Općine xxx³, **političkim strankama** koje imaju vijećnike u Gradskom/Općinskom vijeću, **vijećima nacionalnih manjina/predstavnicima nacionalnih manjina i sredstvima javnog priopćavanja**.

❖ Odredbe u vezi javnosti sjednica i odluka Vijeća:

Sjednice Gradskog/Općinskog Vijeća su javne.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi:

Sjednice predstavničkih tijela su javne.
Nazočnost javnosti može se isključiti samo iznimno, u slučajevima predviđenim posebnim zakonima i općim aktom jedinice.

² Potrebno je odrediti razuman broj dana koji će omogućiti vijećnicima da se pripreme za sjednicu.

³ Navesti naziv Grada/Općine

Predstavnici udruga građana, građani i predstavnici medija mogu pratiti rad Gradskog/Općinskog vijeća, ali ne smiju remetiti red i tijek sjednice (primjerice, glasno razgovarati, upotrebljavati mobitel i dr.).

O radu Gradskog/Općinskog vijeća javnost se obavještava putem sredstava javnog priopćavanja, oglasne ploče i objavom na internetskim stranicama Grada/Općine.⁴

Najava održavanja sjednice, materijal za sjednicu, donesene odluke i akti te zapisnici o radu Gradskog/Općinskog vijeća objavljuju se na službenim internetskim stranicama Grada/Općine.

PRIMJER DOBRE PRAKSE

Općina Viškovo (Primorsko-goranska županija) primjer je dobre prakse što se tiče javnosti sjednica vijeća, prije svega zbog transparentnog načina objave najava, dnevnih redova, sažetaka, arhive i materijala za sjednice općinskog vijeća na internetskim stranicama Općine. Detaljno su objavljeni dnevni redovi svake sljedeće sjednice te nacrti odluka i akata o kojima je vijeće raspravljalo. U arhivi se čuvaju detaljne informacije o sjednicama sve od 2006. godine, a za 2005. godinu postoje sažeci s održanih sjednica. Predstavnici medija redovito posjećuju sjednice vijeća, a Poslovnik rada Općinskog vijeća nalaže dostavu materijala uoči sjednice i nekim drugim zainteresiranim stranama (medijima, političkim strankama ...).

Više informacija i primjera na: www.opcina-viskovo.com.

2.3. E-lokalna vlast

Lokalna samouprava u 21. stoljeću ne može i ne smije funkcionirati bez internetskih stranica, po nekima, najdemokratičnijeg, ali i najjeftinijeg medija.

Dostupnost informacija na Internetu omogućuje građanima da budu upoznati s dnevno-političkim pitanjima, a interaktivnost samog medija omogućava im nove oblike komunikacije s izabranim predstavnicima. Objavljivanje kontakt informacija, akata, dnevnih redova i javnih politika na internetu čini lokalnu vlast transparentnijom, potencijalno omogućavajući više informiranog sudjelovanja građana.

Istraživanje LOTUS koje smo proveli pokazalo je da gradovi i općine ostvaruju niske rezultate kada je u pitanju korištenje internetskih stranica u svrhu informiranja i interakcije s građanima, čime one gube na svrsi. Stoga bi gradovi i općine (čast iznimkama) trebale dodatno unaprijediti internetske stranice, a sa svrhom povećanja transparentnosti i otvorenosti lokalne samouprave.

U svrhu transparentnosti rada, lokalna vlast bi svakako trebala **redovito objavljivati** na internetskim stranicama Grada/Općine, **najave svake pojedine sjednice Vijeća**, barem

⁴ Vidi članak 21. Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 172/03).

nekoliko dana prije održavanja sjednice. Poželjno je da se uz najavu na internetskim stranicama objave i **radni materijali za sjednicu**.

Također, na internetskim stranicama Grada/Općine trebaju biti redovito objavljujvana i **priopćenja sa sjednica Vijeća** (dakle, sažeti prikazi rasprave i donesenih odluka na sjednici), a na njima bi građani trebali moći pogledati i **live stream ili barem cjelovite snimke sjednica Vijeća**.

U svrhu transparentnosti i javnosti odluka jedinica lokalne samouprave, uz već navedene odredbe koje je potrebno uvrstiti u Poslovnik, poželjno je i sljedeće:

- da na internetskim stranicama Grada/Općine budu dostupni Statut Grada/Općine te Poslovnik Vijeća Grada/Općine;
- da u Gradu/Općini budu dostupni službeni glasnici u kojem se objavljuju odluke dotične jedinice lokalne samouprave (gradski/općinski ili županijski) te da isti budu objavljeni na internetskim stranicama Grada/Općine;
- da na internetskim stranicama Grada/Općine bude dostupan službeni dokument proračuna jedinice lokalne samouprave za tekuću godinu;
- da na internetskim stranicama i eventualno u tiskanom obliku koji će se distribuirati građanima, budu objavljene dodatne informacije o proračunu Grada/Općine, odnosno objašnjeni proračunski prioriteti;
- da urbanistički planovi budu dostupni na uvid u Gradu/Općini te objavljeni na internetskim stranicama Grada/Općine;
- da na internetskim stranicama Grada/Općine budu objavljene informacije o javnoj nabavi u jedinici lokalne samouprave – tj. natječaji i odluke u vezi javne nabave – te poveznica na elektronički oglasnik javne nabave.

PRIMJER DOBRE PRAKSE

Grad Dugo Selo (Zagrebačka županija) objavljuje na internetskoj stranici sve važnije akte, od Statuta i Poslovnika, odluka iz područja komunalne djelatnosti, prostornih planova grada zajedno s kartografskim prikazima, proračuna i objašnjenja proračuna, odluka vezano za javne nabave (uključujući i dokumentaciju za nadmetanje) te odluka iz područja pristupa informacijama (katalog informacija i odluke o službeniku za informiranje). Posebno je zanimljiva objava Proračuna u malom, praktičnog i kratkog prikaza trenutnog proračuna prilagođenog prosječnom građaninu s brojnim grafičkim prikazima radi jednostavnog čitanja. Dodatno, Grad objavljuje i cjelovita izdanja službenog glasnika. Osim internetskih stranica, građani mogu pristupiti ovim odlukama i neposredno u prostorijama gradske uprave, čitaonicama, knjižnicama i ustanovama na području Grada te putem lokalnog glasnika «Dugoselska kronika».

Više informacija i primjera na: www.dugoselo.hr.

2.4. Primanje građana

Izuzetno je važno da (grado)načelnik ima **definirano vrijeme za primanje građana!**

Vrijeme u kojem građani mogu doći posjetiti (grado)načelnika mora biti precizno definirano kako bi se izbjeglo da gradonačelnik diskrecijski donosi odluke koga će i kada primiti. Svi građani koji to žele, moraju imati zagarantirano vrijeme u kojemu mogu posjetiti (grado)načelnika ili se predbilježiti za termin u kojem će ih on primiti!

Vrijeme u kojem (grado)načelnik prima građane mora biti građanima poznato, odnosno javno objavljeno (na oglasnoj ploči, internetskim stranicama i na drugi prikladan način).

2.5. Suradnja s medijima

Premda je već navedeno da Poslovníkom treba biti definirano da predstavnici medija imaju pravo prisustvovati sjednicama Vijeća te da im se dostavljaju materijali za sjednice, potrebno je naglasiti kako lokalna vlast treba redovito informirati medije o svom radu, kako bi oni prosljedili informacije građanima.

Konkretno, lokalna vlast trebala bi pred svaku pojedinu sjednicu poslati poziv medijima (prvenstveno lokalnima) da prisustvuju sjednici (naravno, uz priložen dnevni red i materijale), a nakon održane sjednice, medijima čiji predstavnici nisu nazočili sjednici, potrebno je poslati priopćenje, odnosno sažeti prikaz rasprave, zaključaka i donesenih odluka na sjednici.

Isto tako, lokalna vlast treba biti na raspolaganju medijima kako bi im odgovorila na njihove eventualne upite u vezi odluka koje donosi, njenog rada općenito, odnosno o svim pitanjima od interesa za građane.

2.6. Pravo na pristup informacijama

U Hrvatskoj je na snazi Zakon o pravu na pristup informacijama čiji je cilj omogućiti i osigurati ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne vlasti, u koja spadaju i jedinice lokalne samouprave.

Stoga, su svi Gradovi i Općine dužni poštivati Zakon o pravu na pristup informacijama, a ovdje izdvajamo neke od odredbi Zakona u vezi objave dokumenata, javnosti rada te osiguravanja pristupa informacijama za građane.

❖ Odredbe Zakona u vezi objave informacija:

Tijela javne vlasti, prema članku 20. Zakona, obvezna su na prikladan način, u službenim glasilima ili na informatičkom mediju objaviti posebno:

1) svoje odluke i mjere kojima se utječe na interese ovlaštenika⁵, s razlozima za njihovo donošenje,

⁵ Ovlaštenik je svaka domaća ili strana fizička ili pravna osoba koja zahtijeva pristup informaciji.

- 2) informacije o svom radu, uključujući podatke o aktivnostima, organizaciji, troškovima rada i izvorima financiranja,
- 3) informacije o podnesenim zahtjevima, predstavkama, peticijama, prijedlozima, kao i drugim aktivnostima koje su korisnici poduzeli prema tijelu javne vlasti.
- 4) informacije o natječaju i natječajnoj dokumentaciji za javne nabave, u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi.

Tijela javne vlasti u čijoj je nadležnosti izrada nacрта zakona i podzakonskih akata dužna su objavljivati nacрте tih akata te omogućiti ovlaštenicima da se u primjerenom roku o njima očituju. Nacrti zakona i podzakonskih akata, pisana očitovanja korisnika i konačni prijedlozi navedenih akata objavljuju se u službenim glasilima ili na informatičkom mediju.

❖ Odredbe Zakona u vezi javnosti rada

Prema članku 21. Zakona, radi osiguravanja javnosti rada, tijela javne vlasti obvezna su svojim općim aktima utvrditi uvjete pod kojima se omogućava neposredan uvid javnosti u njihov rad.

Tijela javne vlasti obvezna su javnost informirati o:

- 1) dnevnom redu zasjedanja ili sastanaka i vremenu njihovog održavanja, načinu rada tijela javne vlasti i mogućnostima neposrednog uvida u njihov rad,
- 2) broju osoba kojima se može istovremeno osigurati neposredan uvid u rad tijela javne vlasti pri čemu se mora voditi računa o redoslijedu prijavljivanja.

Tijela javne vlasti nisu dužna osigurati neposredan uvid u svoj rad ako se radi o pitanjima u kojima se po zakonu javnost, mora isključiti, odnosno ako se radi o informacijama koje su izuzete od prava na pristup informacijama prema odredbama ovoga Zakona.

❖ Odredbe Zakona u vezi pristupa informacijama

Prema članku 22. Zakona, tijelo javne vlasti obvezno je radi osiguravanja pristupa informacijama donijeti odluku kojom će odrediti posebnu službenu osobu mjerodavnu za rješavanje ostvarivanja prava na pristup informacijama (u daljnjem tekstu: službenik za informiranje).

Tijelo javne vlasti obvezno je upoznati javnost sa službenim podacima o službeniku za informiranje, kao i o načinu njegova rada.

❖ Dodatne preporuke za kvalitetnu primjenu Zakona o pravu na pristup informacijama u lokalnoj samoupravi:

Već je napomenuto gore da je **svaki Grad/Općina obavezna imenovati službenika za informiranje.**

Međutim, nije dovoljno samo da Grad/Općina imenuje službenika za informiranje, potrebno je da ta osoba uistinu i obavlja taj posao.

Za početak, svi u Gradu/Općini moraju znati tko je ta osoba kako bi mogli građane uputiti na nju. Također, građanima je potrebno učiniti dostupnom tu informaciju, odnosno na internetskim stranicama Grada/Općine potrebno je **objaviti ime i prezime službenika za informiranje** te informacije o tome kako građani mogu kontaktirati tu osobu. Preporučljivo je da na internetskim stranicama postoji i **kontakt obrazac** putem kojeg građani mogu poslati svoj zahtjev za informacijom, izravno službeniku za informiranje.

U svrhu potpunog informiranja građana, na internetskim bi stranicama trebale biti **objavljene i informacije o pravu na pristup informacijama**, odnosno navedene odredbe Zakona o pravu na pristup informacijama kako bi se građane informiralo o pravu koje im pripada prema tom Zakonu.

Također, prema zakonskoj odredbi, jedinice lokalne samouprave dužne su **ustrojiti katalog informacija** koje posjeduju, kojima raspolažu ili ih nadziru, a koji sadrži sistematizirani pregled informacija s opisom sadržaja, namjenom, načinom osiguravanja i vremenom ostvarivanja prava na pristup.

U svrhu informiranja građana, svaki Grad/Općina trebala bi **katalog informacija objaviti na svojim internetskim stranicama**.

PRIMJER DOBRE PRAKSE

Grad Rijeka primjer je vrlo razvijene prakse otvorenosti i pristupa informacijama na svim razinama daleko iznad minimalnih standarda obuhvaćenih ovim istraživanjem. Osim ispunjenih zakonskih obaveza u vezi kataloga informacija, službenika za informiranje te objave mogućnosti pristupa informacijama za građane, Grad u posebnom izborniku na internetskoj stranici građanima nudi i obrazac za popunjavanje zahtjeva za pristup informacijama.

Više informacija i primjera na: www.rijeka.hr.

3. USPJEŠNA MJESNA SAMOUPRAVA

Mjesna samouprava je najniži oblik organiziranja građana, putem kojeg građani sudjeluju u rješavanju pitanja koja neposredno i svakodnevno utječu na život i rad stanovnika općine, odnosno grada.

Sukladno statutima jedinica lokalne samouprave u njima se osniva mjesna samouprava u obliku **mjesnih odbora**. U gradovima se mogu statutom osnivati **gradski kotarevi ili četvrti** kao posebni oblici mjesne samouprave.

Putem mjesnog odbora, na primjer, **građani neposredno mogu utjecati** na kvalitetu stanovanja, komunalnu infrastrukturu i rad komunalnih službi, rad javnih ustanova, uređivanje javnih površina (parkovi, nogostupi, igrališta i sl.), radno vrijeme javnih službi i ugostiteljskih objekata, bolju regulaciju prometa, održavanje priredbi na javnim mjestima...

Izbori za mjesne odbore ili gradske četvrti/kotareve provode se svake 4 godine. Inicijativu za osnivanje mjesnog odbora/gradske četvrti mogu dati i građani. Postupak davanja inicijative i podnošenja prijedloga za osnivanje mjesnog odbora uređuje se statutom jedinice lokalne samouprave. Prijedlog uglavnom treba sadržavati podatke o podnositeljima inicijative (predlagačima), području, granicama i sjedištu mjesnog odbora, te prijedlog imena mjesnog odbora i obrazloženje.

U svrhu svrsishodnosti, djelotvornosti i uspješnog rada mjesne samouprave, minimalno je nužno da je **Statutom Grada/Općine definiran ustroj mjesne samouprave**, da se na području Grada/Općine **redovito** (dakle, svake 4 godine) **održavaju izbori za mjesne odbore ili gradske četvrti/kotareve**, odnosno da su na internetskim stranicama Grada/Općine **građanima dostupne informacije i kontakti mjesne samouprave**.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Gradovi Zagreb i Rijeka predstavljaju najbolju praksu u pružanju podrške razvoju i radu mjesne samouprave i prednjače u standardima koji su daleko iznad minimuma obuhvaćenog ovim istraživanjem. Gradovi redovito provode izbore za mjesne odbore i vijeća gradskih četvrti, financijski i institucionalno podržavaju rad mjesne samouprave i objavljuju sve korisne informacije o radu i planovima mjesne samouprave na svojim internetskim stranicama u posebnim izbornicima Mjesna samouprava (osim uobičajenih informacija o članovima vijeća, pravilima rada i kontaktima, objavljeni su i planovi komunalnih akcija te njihova realizacija).

Grad Rijeka objavljuje i zapisnike sjednica vijeća mjesnih odbora, a najdalje je otišao u poticanju rada mjesne samouprave – svake godine organizira se Dan mjesnih odbora i dodjeljuje nagrada za najbolji mjesni odbor, a kriteriji za nagradu uključuju raznolikost programa, broj uključenih korisnika, građana, volontera i poslovnog sektora. Dodatno, Grad pruža financijsku podršku mjesnim odborima u iznosu donacija koje sami pronađu za svoj rad (tzv. *matching funds*).

Više informacija i primjera na: www.zagreb.hr i www.rijeka.hr.

4. SURADNJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA

Iz Rezolucije 165 (2003) o organizacijama civilnoga društva i lokalnoj demokraciji Vijeća Europe:

Kongres poziva lokalne i regionalne vlasti da organiziraju **redovite susrete** sa predstavnicima organizacija civilnoga društva; da **konzultiraju** organizacije civilnoga društva u područjima relevantnima za njihove aktivnosti; da ohrabruju povezivanje organizacija civilnoga društva u određene saveze ili krovne organizacije koje bi djelovale kao **savjetodavna tijela za lokalne vlasti**.

U Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva navedeno je sljedeće:

„Republika Hrvatska razvija demokratsko društvo koje se, između ostalog, temelji i na **sudioničkoj (participativnoj) demokraciji** u kojoj su građani subjekti ukupnih političkih i društvenih procesa.

Nemoguće je zamisliti razvijeno civilno društvo bez djelotvornih mjera za **savjetovanje i sudjelovanje građana**, odnosno zainteresiranih inicijativa i organizacija civilnoga društva u **definiranju, izradi, provedbi te vrednovanju javne politike**.

Sudjelovanje građana podrazumijeva njihovu informiranost, razumijevanje i vlastita stajališta prema pitanjima od opće dobrobiti. Takva se stajališta stječu izravnim sudjelovanjem u procesima javnog dijaloga između skupina s različitim kolektivnim interesima i identitetima.“

Slijedom toga, očekuje se da i lokalne vlasti potiču i omogućavaju sudjelovanje građana, pri čemu je najviši stupanj uključivanja građana njihovo **sudjelovanje u procesu donošenja i provedbe odluka**.

A jedan od važnih stupnjeva uključivanja je svakako i organiziranje različitih **savjetodavnih tijela** u kojima su kao članovi uključeni i predstavnici organizacija civilnoga društva. Takva tijela mogu biti, primjerice, Odbor za ravnopravnost spolova, Odbor za poljoprivredu, Povjerenstvo za suzbijanje ovisnosti, **Savjet mladih** itd.

Savjeti mladih su savjetodavna tijela koja osnivaju predstavnička tijela jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave, a u cilju aktivnog uključivanja mladih u javni život tih jedinica. Prema Zakonu o savjetima mladih, jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave dužne su ih osnovati.

Savjet mladih raspravlja o pitanjima u vezi mladih, savjetuje predstavničko tijelo o temama u vezi mladih, sudjeluje u izradi i praćenju lokalnog programa djelovanja za mlade i skrbi o informiranosti mladih.

Poželjno je i da Grad/Općina u svrhu postavljanja i definiranja okvira suradnje s organizacijama civilnog društva usvoji **dokument o suradnji**, poput, primjerice, Povelje o suradnji Grada Rijeke i nevladinog, neprofitnog sektora.

No, da bi se građani značajnije uključili, odnosno organizirali u organizacije civilnoga društva, potrebno je poticati građanske inicijative, projekte i programe i kroz **financijsku podršku**. Kako je pokazalo istraživanje LOTUS tek oko 1/3 općina, odnosno 2/3 gradova provode natječaje za financiranje inicijativa i projekata civilnoga društva, pa je očito da je potrebno dodatno ukazati na potrebu da jedinice lokalne samouprave na taj način potiču razvoj civilnoga društva.

Prema načelima koja su postavljena u Kodeksu pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga⁶, potrebno je:

- odrediti prioritete za financiranje
- raspisivati javne natječaje
- stručno procjenjivati i obavljati izbor najkvalitetnijih projekata i programa prijavljenih na javne natječaje
- dostavljati pisane odgovore svim sudionicima natječaja o odobravanju ili neodobravanju financijske potpore
- javno objavljivati rezultate natječaja
- sklapati ugovore o financijskoj potpori
- pratiti i ocjenjivati provedbu financiranih programa i projekata.

U svrhu transparentnosti i informiranja, jedinice lokalne samouprave trebale bi na svojim internetskim stranicama **objavljivati informacije o raspisanim javnim natječajima** za dodjelu financijskih sredstava, odnosno **informacije o dodijeljenim novčanim potporama** projektima i programima organizacija civilnoga društva.

Financiranje programa i projekata organizacija civilnoga društva iz sredstava proračuna jedinica lokalne samouprave treba omogućiti na nekoliko razina: kroz **višegodišnje ugovore** o financiranju općih, javnih potreba u društvu, **godišnjim (ili kraćim) projektima** i manjim poticajnim financijskim potporama onim građanskim inicijativama koje donose nove ideje i nove modele razvoja ili nove načine rješavanja postojećih problema.

U sustavu dodjele financijskih potpora treba odvojiti i dio sredstava namijenjen **institucionalnoj potpori** organizacija civilnoga društva, odnosno potpori obavljanja osnovne djelatnosti tih organizacija za koje se procijeni da značajnije pridonose razvoju civilnoga društva ili područja u kojem djeluju.

⁶ NN 16/07

PRIMJER DOBRE PRAKSE

Grad Sisak (Sisačko-moslavačka županija) primjer je jedinice lokalne samouprave koja ostvaruje kvalitetnu suradnju s civilnim društvom. Prije svega, Sisak je jedna od rijetkih jedinica lokalne i područne samouprave u Hrvatskoj koja ima važeći dokument na razini Grada kojim se formalizira suradnja vlasti i organizacija civilnog društva. Godine 2008. usvojena je Povelja o suradnji Grada Siska i udruga građana kojom se izražava spremnost i želju za razvijanjem ravnopravnog partnerskog odnosa s udrugama građana. Poveljom se također osniva Savjet za razvoj civilnog društva kao radno tijelo Grada Siska i udruga građana koje koordinira provedbu svih aktivnosti neophodnih za realizaciju odredbi Povelje. Savjet je tijelo sastavljeno od članova predstavnika Grada Siska i udruga građana. Osim Povelje o suradnji, Sisak je usvojio i dodatne dokumente koji sadrže odredbe o suradnji s organizacijama civilnog društva kao što su Programi javnih potreba te Gradski program djelovanja za mlade. Grad ima oformljen Savjet mladih. Dodatno, Grad provodi javne natječaje za financiranje projekata i rada organizacija civilnog društva, a sve informacije o natječajima, pozivima, dokumentima kao i popis najaktivnijih organizacija civilnog društva nalaze se na internetskoj stranici u posebnom izborniku Udruge građana.

Više informacija i primjera na: www.sisak.hr.

Više informacija o projektu LOTUS u okviru kojeg je izrađen ovaj Priručnik pronađite na www.gong.hr.

Slobodno nam se obratite u vezi dodatnih objašnjenja!

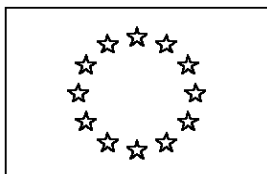
GONG

Trg bana Jelačića 15/IV, Zagreb

T: 01 4825 444

F: 01 4825 445

E: gong@gong.hr

Ovaj priručnik je izrađen uz financijsku pomoć Europske unije.

Za sadržaj priručnika isključivo su odgovorni GONG i Udruga gradova te on ni na koji način ne odražava stajališta Europske unije.